

דאמר רבי זירא אמר רב: מבוי שלא נשתתפו בו – אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות.

ודחינן: אל תשנה בדברי התנא קמא "ובמבוי אסור", אלא אימא הכי: כלים ששבתו בחצר מותר לטלטלן בחצר. אבל ולמבוי אסור לטלטל את הכלים ששבתו בחצר.

אבל כלים ששבתו במבוי מותר לטלטלם בו. ותמהינן עלה: אם כן, היינו רישא של דברי תנא קמא, דקאמר "אסור להכניס ולהוציא מן החצר למבוי", ולמה לו לחזור ולכפול דבריו?!

ומשינינן: משנה יתירה – ולמבוי אסור – איצטריכא ליה לשנות.

כי מהו דתימא – אי קתני רק רישא – כי פליגי רבנן עליה דרבי שמעון ואסרי להוציא מחצר למבוי, הני מילי היכא דעירבו בני החצר בינן לבין עצמן, דשכיחי כלי הבתים בחצר. ולא אסרי רבנן לטלטולי כלים ששבתו בחצר למבוי, אלא משום גזירה שמא יוציא אף כלים ששבתו בבית למבוי.

אבל היכא דלא עירבו, דלא שייך לגזור, מודו ליה חכמים לרבי שמעון, דחצר ומבוי

רשות אחת הן – קא משמע לן משנה יתירה, דחצר ומבוי – לרבנן – שתי רשויות הן! (29)

אמר תמה ליה רבינא לרב אשי:

מי אמר רבי יוחנן הכי, שחצירות רשות צב-א אחת היא, ואפילו עירבו [כדלעיל דף צא א]?

והא אמר רבי יוחנן כללא: הלכה כסתם משנה.

והא אנן תנן: כותל שבין שתי חצירות גבוה עשרה טפחים ורוחב ארבעה טפחים – מערבין החצירות שנים, ואין מטלטלין מזו לזו. ואין מערבין עירוב אחד, להתיר טלטול אף מזו לזו. (30)

ואם היו בראשו – של כותל זה שרחב ארבעה – פירות:

אלו האנשים שבחצר האחת עולין מכאן, ואוכלין. ואלו שבחצר השניה עולין מכאן, ואוכלין.

ובלבד שלא יורידו את הפירות למטה, מפני שהכותל משותף לשתי החצירות, ואילו החצירות, כל אחת רשות אחרת היא.

29. וביאר רש"י: הא דהוה סלקא דעתין למימר דחכמים מיירי דוקא בדעירבו, אף כי בהדיא קתני ברישא דמילתיהו "ושכחו ולא עירבו", היינו, דהוה מפרשינן "ולא עירבו ולא נשתתפו" במבוי, לומר שהטלטול מחצר למבוי – טלטול ברשויות החלוקות בשינוי בעלים, הוא.

ועל עיקר תירוץ הגמרא ביאר הריטב"א דהך שינויא כשמואל ורבי יוחנן היא, דסברי דלא

גזרינן, ולא לרב דגזר אף אליבא דרבי שמעון. אלא, דלרב גופיה דסבירא ליה דמבוי שלא נשתתפו בו כרמלית הוא, קושיא מעיקרא ליתא, דמפרשינן "ובמבוי אסור" כפשוטו, ולא קשיא "היינו רישא".

30. והך רישא, אפילו ברחב הכותל כל שהוא, ומשום סיפא נקט "רוחב ארבעה" – רש"י לעיל דף עו ב.

והשתא תיקשי: הרי חצירות רשות אחת הן, ואמאי אסור להוריד מן הכותל [שכחצר הוא] אל החצר שלמטה?!

אם סבר לה הוה ליה לפרושי. ריטב"א, ואם כן, רבי חייא תלמידו של רבי — מניין לו פירוש זה?!

על כרחך, שמדובר בעירבו החצירות כל אחת בפני עצמה, ולפיכך אסור להוריד מן הכותל לחצר, דגזרינן שמא יעלה כלים ששבתו בבתים על הכותל, או שמא יכניס אותן הפירות ששבתו על הכותל אל הבתים [על פי רבינו יהונתן לעיל דף כד. בדפי הרי"ף].

אלא, לעולם, פירושא דמתניתין — לרבי יוחנן ולשמואל — כדפרישנא: ובלבד שלא יורידו למטה — לבתים!

אתמר:

שתי חצירות וחורבה אחת [שאינה פרוצה לרשות הרבים, ומותרת לטלטול בפני עצמה] **ביניהם.**

הרי חזינן מסתם משנה, שבעירבו החצרות כל אחת לעצמה גזרינן, ואסור להוציא מחצר לחצר אף כלים ששבתו בה, ודלא כרבי יוחנן?!

הרי אם אירע שאחת מהחצרות עירבה בינה לבין עצמה, ושכיחי באותה חצר כלי הבתים, ואילו אחת מהחצירות לא עירבה בינה לבין עצמה, ולא שכיחי בה כלי בתים:

ודחינן: רבי יוחנן שלא גזר, מפרש למתניתין כך:

אמר רב הונא: נותנין אותה, את החורבה שבין שתי החצירות — לזו שלא עירבה. והיינו, שמתירין את הטלטול אל החורבה וממנה אל החצר שלא עירבה.

מאי "ובלבד שלא יורידו למטה" — למטה, לבתים שבחצירות, היות ולהכניס מחצר משותפת לבתים, אסור, היכן שלא עירבו בני שתי החצירות כאחת.

והטעם: היות שחצר וחורבה רשות אחת הן, אלא שאם שכיחי כלי הבתים בחצר או סבירא ליה לרב הונא כרב, שאסור לטלטל מרשות לרשות משום גזירה.

אמר ליה רבינא לרב אשי: **והא תני רבי חייא בברייתא: ובלבד שלא יהא זה עומד במקומו בקרקעית החצר ואוכל מן הפירות שמביא אליו מראש הכותל, ולא זה עומד במקומו ואוכל.**

ולכן, זו שלא עירבה, שאין בה כלי הבתים, מותרת בטלטול לחורבה וממנה.

ומוכח שאפילו לחצר עצמה אסור להוריד!

אבל לזו שעירבה ויש בה כלי בתים, לא נותנין לה את החורבה, שאסורה היא בטלטול אל החורבה וממנה, משום גזירת טלטול כלי הבתים.

אמר ליה רב אשי לרבינא: וכי, אם רבי לא שנאה למשנה זו בצורה ששנאה רבי חייא במשנתו [והרי ודאי לא סבר לה כמותו, כי

ואף שבשתי חצירות בעלמא אם חצר אחת עירבה אסור להוציא לחצר שלא עירבה, שאני הכא, שאף חצר שעירבה מותרת להוציא לחורבה.

וטעמו של דבר: **התם** בעלמא, בשתי חצירות סמוכות, **כיון דמנטרי מאני דבתים** [נשמרים בחצר כלי הבתים, ומרש"י משמע קצת דלא גרס "דבתים"] **בבצר** האחרת שמטלטל אליה, לפי שהחצר שמטלטל אליה ראויה לשימור כלים, ונוהגין להוציא אל החצר הרבה כלים — **אתי** יבואו לטעות ול**אפוקי**, ולהוציא לחצר האחרת גם את כלי הבתים [על פי משמעות רש"י, וריטב"א הביאו באופן אחר].

אבל **הכא**, **בחורבה** — שעליה אנו דנין לאסור להוציא אליה מן החצר — **כיון דלא מנטרי מאני דבצר בחורבה**, ואין דרך להוציא אל החורבה הרבה כלים, הרי אף אם יוציאו אליה כלים, **לא אתי** לא יבואו לטעות ול**אפוקי** אל החורבה גם את כלי הבתים.

איכא דאמרי הכי:

חייא בר רב אמר משמיה דרב: נותנין את החורבה אף לחצר **שעירבה**.

ומפרש לה **חייא בר רב: ושתייהן מותרות!**

ואם תאמר כי **שתייהן אסורות** היתה כוונת רב, ואף תוכיח כן: **לפי** שרב סובר בעלמא **שאין נותנים חצר שלא עירבה לחצר שעירבה**, הרי סבר דגזרינן, וזו שעירבה

וחייא בר רב אמר בשם אביו, **רב: נותנין** את החורבה אף לחצר **שעירבה**.

ומפרש לה **חייא בר רב**, שכוונתו של רב היתה לומר: **ושתייהן אסורות!** היות וגזרינן שאם יוציאו מן החצר שלא עירבה לחורבה, שמא יוציאו אליה גם מן החצר שעירבה.

ומוכיח **חייא בר רב** שכך אכן היתה כוונתו של רב, לאסור את שתייהן:

ואם [כי אם] **תאמר** שכוונת אבא היתה לומר "**שתייהן מותרות**", ואפילו החצר שעירבה, הרי על כרחך לא גזרינן כלל דילמא יוציאו אף כלי הבתים.

ואם כן, תיקשי: **מפני** מה בכל שתי חצירות הסמוכות זו לזו ושכיחי כלי הבתים בחצר, סובר רב **שאין נותנין חצר שלא עירבה לחצר שעירבה?** (31)

כלומר: בני החצר שעירבה אסורים בטלטול לחצר השניה שאינה מעורבת [והוא הדין המעורבת], משום גזירה שמא יוציאו מחצר לחצר אף את כלי הבתים.

ואם תאמר שרב סבר בחורבה ששתייהן מותרות אמאי אסר בחצירות הסמוכות, והרי לדברין לא גזר רב! אלא, בהכרח, שגם בחורבה קאמר רב ששתייהן אסורות. (32)

ודחינן לפירושו של **חייא בר רב** בדברי רב: לעולם אימא לך שרב נתכוין להתיר שתייהן, ואף זו שעירבה מותרת לטלטל לחורבה.

32. והא דנקט "חצר שלא עירבה", אף שאין הקושיא מחוזקת יותר בכך, פירשו בתוספות:

31. לאו דוקא, אלא הוא הדין שאין נותנים חצר שעירבה לחצר שעירבה — תוספות.

אסורה, ועל כרחק אם השוה רב את דיני שתי החצרות, כונתו לומר שאף החצר השניה אסורה.

זה אינו.

כי רק **התם**, בחצר בעלמא, הוא דגזר רב, **כיון דמנטרי מאני דבתים בחצר**. ולפיכך לא שרו בהו רבנן כיון דאתי לאפוקי כלי הבתים לחצר האחרת.

אבל בחורבה לא מנטרי בה כלי הבתים, ולכן לא גזרינן.

מתניתין:

א. גגות או חצירות של שני אנשים שיש מחיצה ביניהן, אפילו יש פירצה במחיצה, מותר בעל הגג או בעל החצר לטלטל מביתו לגגו או לחצירו, ואין חבירו אוסר עליו.

במה דברים אמורים, כשיש לפירצה זו דין "פתח". דהיינו שהיא פחות מעשר אמות, ויש מצדי הפירצה "גיפופי" [כעין מזוזות].

אבל אם אין מצדי הפירצה גיפופי או שהיא רחבה עשר אמות ומעלה, אין מקום הפירצה חשוב "פתח", אלא "פירצה". ולכן, אסור להוציא מן הבית לגג או לחצר.

וטעמו של דבר, כיון שנפרצו שתי הרשויות זו לזו "הוי להו כולהו כדיוורי רשות אחת" [ראה רש"י דף עו ב ד"ה יותר מכאן]. ולכן המוציא מן הבית לגג או לחצר, הרי הוא כמוציא מביתו שלו, לגג וחצר המשותפין לו ולחבירו. ואסור להוציא מרשותו הפרטית לרשות משותפת, עד שיערבו בני הרשות המשותפת ביניהם.

דין זה הוא אף לדעת רבי מאיר ורבי שמעון בריש פירקין, הסוברים כי גגות רשות אחת הן.

כי גם לדבריהם הן נחשבים לרשות אחת רק לענין היתר הוצאה של חפץ מגג לגג. אבל להוציא חפץ מביתו אל גגו של חבירו, לפי כולם אסור עד שיערבו.

ולכן, אם אירע שנפרץ גגו אל גגו של חבירו, אסור להוציא מביתו אף לגגו שלו, היות והפירצה גורמת שיחשב גגו כאילו הוא משותף לו ולחבירו.

ב. **גג גדול** [רחב] **הסמוך לגג קטן** [צר], והגדול עודף על הקטן מכאן ומכאן, הרי אף שפרוצין הן זה לזה — **הגדול מותר להוציא אליו מן הבית!**

מפני שאנו אומרים על כותלי הבית הרחב העודפים על הבית הצר "גוד אסיק מחיצתא", ונעשים הן כגיפופים ל"פירצת"

דנקט לה, כיון דהוי דומיא דמאי דעסיקנא ביה, דמיירי בשתי חצירות שהאחת עירבה והאחת לא עירבה.

והא דלא נקט הקושיא בהיפוך "מפני מה אין נותנין חצר שעירבה, לחצר שלא עירבה", כלומר: אמאי אסור לבני חצר שלא עירבה

לטלטל לחצר שעירבה משום גזירה שמא תחזיר אליה כלי החצר השניה ששבתו בבית ויצאו אליה על ידי שעירבה?!

ביאר רש"י: הא לא קשיא. כי יש לומר באמת דמותרת, ולא גזרינן, כיון שאין דרך שיוציאו בני חצר אחת כלים של חצר אחרת. דברי רש"י

[צרה], והיתה הפירצה לכל רחבה של החצר הקטנה, ונותרה מחיצת הגדולה העודפת מכאן ומכאן על הקטנה — גדולה מותרת להוציא אליה מן הבית [ואם חצר של רבים היא, מותרין דוקא אם עירבו], כיון שנתרו לה גיפופים מצידיה.

וקטנה אסורה, כיון שלגבי הקטנה, שלא נותרו לה גיפופים, "פירצה" היא, ואוסרין בני הגדולה על בני חצר הקטנה לטלטל, היות ולגבי הקטנה — חצרם, חצר משותפת היא עם החצר הגדולה, מחמת היותה של החצר הקטנה פרוצה אל החצר הגדולה במילואה.

ולפיכך קטנה אסורה — מפני שהיא כפיתחה של גדולה! (34)

גמרא:

שנינו במשנה את דיני הגגות והחצירות הסמוכים, כל דין לעצמו.

והוינן בה: למה ליה לתנא דמתניתין למיתני תרתין, לשנות בצורה כפולה את דיני גג וחצר, והרי אפשר לשנותם בקצרה, ככלל אחד!?

הגדול לקטן, ואין פירצתו לקטן נחשבת פירצה, אלא פתח. (33)

אבל הגג הקטן, שאין לו גיפופים לגגו, הרי פירצתו במילואו בצדו האחד לגג הגדול שם פירצה עליו.

ולפיכך: והקטן אסור להוציא אליו מן הבית.

ובסוף המשנה יתבאר, למה אין מועילים הגיפופים של הגדול להחשיב אף את הגג הקטן כמי שיש לו גיפופים, ואף שהן מחוצה לו].

ומה שאין אנו אומרים על כותל הבית שבין שני הגגות "גוד אסיק מחיצתא", ונמצא שאין הגגות פרוצים זה לזה — נחלקו בזה רב ושמואל, לעיל דף פט ב

לדעת רב: מפני שהיא מחיצה שאינה ניכרת לעומדים על הגג, ולכן אין אומרים עליה "גוד אסיק".

לדעת שמואל: מפני שהיא מחיצה נדרסת, דמיירי שיש דיוורין בגג זה ובגג זה העוברים מכאן לכאן, ודורסים ומבטלים את המחיצה הדמיונית של "גוד אסיק".

ג. וכן חצר גדולה [רחבה] שנפרצה לקטנה

נתבאר על פי הריטב"א בהבנתו.

33. ומיירי, שאין רחבו של הגג הקטן עשר אמות, ולכן יש לו שיעור פתח.

34. ומבואר ברש"י בגמרא, דהכי קאמר: שאנו רואים את הקטנה כאילו היתה כולה "פיתחה" של גדולה, שהיא חלק מן החצר הגדולה.

ומה שאין מועילים הגיפופים אף לגג הקטן

ולחצר הקטנה. דבר זה תלוי במה שנחלקו אמוראים לעיל דף ח א ב"נראה מבחוץ [שהגיפופים רואין אותם מחוץ לרוחב החצר או הגג] ושוה מבפנים" [שאינם נראים כנגד רוחב החצר או הגג], אם מועילים או לא.

ובגמרא לעיל דף ח א, מקשינן מסיפא דמשנתנו גבי חצר, ובעינן לאוכחי דנראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו מועיל, ולפיכך החצר

ויתבי וקאמרי: שמע מינה ממתניתין דקתני בה: מפני שהיא, החצר הקטנה, כפיתחה של גדולה. אלמא, כולה — חצר קטנה — כחד פתח של גדולה משוי לה [רש"י]:

דירוי חצר גדולה נחשבים כאילו הם "מושלין" בקטנה, ומושכין אותה אצלן. ואין דירוי קטנה "מושלין" בגדולה. אלא, חשבינן כאילו כל החצר הקטנה היא בתוך החצר הגדולה, כשם שהפתח הוא חלק מן הגדולה, ולא חשבינן הגדולה כאילו היא בקטנה.

כיצד, באיזה ענין בא לידי ביטוי הכלל הזה?

לענין כלאיים.

שאם ארע שנטע גפנים בחצר גדולה [ומותר לו להרחיק בתוך החצר הגדולה ארבע אמות מהגפנים ולזרוע תבואה, ואין בכך משום כלאים] — אסור לו לזרוע את הקטנה כתבואה, כאשר היא פרוצה באותו האופן שבמשנתנו, אם אין ארבע אמות ממקום נטיעת הגפנים ועד פתח הגדולה, למרות שעד מקום זריעת התבואה יש ארבע אמות [ריטב"א].

ומשנינן: לרב — דסבר בעלמא מחיצות שאינן ניכרות אין אומרים עליהם גוד אסיק — להכי קתני תרווייהו, ללמד: גג דומיא דחצר.

מה חצר מיירי דמנכרא מחיצתא, אף גג נמי לא תתיר את הגג הגדול בטלטול, אלא היכי דמנכרא מחיצתא, שהמחיצות מסביב לגג ניכרות הן לעומדים על הגג, שאין בולט הגג יותר מרוחב הבית שלמטה.

אבל, אם אין מחיצותיו ניכרות, אסור כולו בטלטול ארבע אמות, לפי שרשות בלי מחיצות היא — דהיינו כרמלית — כיון שאי אפשר לומר גוד אסיק, לדעת רב.

ולשמואל — דפליג בעלמא, וסבר דאף במחיצות שאינן ניכרות אמרינן גוד אסיק — להכי קתני גג וחצר, ללמד: גג דומיא דחצר.

מה חצר מיירי דקא דרסי לה רבים העוברים בין חצר לחצר, אף גג נמי — הא דקטנה אינה מותרת במחיצות הבית המפרידות בין בית לבית — דמיירי דקא דרסי ליה רבים, ולפיכך אינה מחיצה להפריד בין הגגות.⁽³⁵⁾ יתיב רבה זרבי זירא, ורבה בר רב חנן. ויתיב אביי גבייהו.

והריטב"א כתב כאן: "כי אמרינן גוד אסיק לאצולי לגג גדול עצמו, אבל לא להציל גג הקטן בגופו דגדול". והיינו, משום שאותן כתלים שאומרים עליהם גוד אסיק, כתלים של הבית הרחב, הם.

35. וכמו שפירשנו במשנה. ולשון רש"י כאן: "דהוי לה מחיצה תחתונה שביניהם מחיצה נדרסת ולא מצית למיגד ולאסקה", ומשמע

הקטנה אסורה. ודחינן לה: דמיירי שכותלי הקטנה נכנסין לתוך החצר הגדולה, ונמצא שאין הגיפופין בצדי הפירצה אלא מאחוריהם.

ומה שלגבי גג אין מועילים הגיפופים [על ידי גוד אסיק] אף לגג הקטן. נחלקו בו הראשונים: דעת תוספות לעיל דף פט ב דגם ברישא דמתניתין גבי גג, מיירי שנכנסין כותלי הגג הקטן לתוך הגג הגדול.

בעלה נט בחצר הקטנה, הרי היא מתגרשת בגט זה, "שהרי היא כעומדת בקטנה, דכולה קטנה — בתר גדולה שייכא" [רש"י].⁽³⁷⁾

אבל אם היתה האשה בקטנה, ונט בגדולה — אינה מתגרשת, "דגדולה לאו בתר קטנה אזלא". [רש"י].⁽³⁸⁾

וכן: צבור, המתפללים בחצר גדולה, ושליח צבור עומד בקטנה — יוצאין ידי חובתן, היות "דשליח ציבור שבקטנה, הכא [בגדולה] שייך".

אבל אם היה הציבור בקטנה ושליח ציבור בגדולה — אין יוצאין ידי חובתן, לפי שהמחיצה מפסקת ביניהם. ואין לומר: נשדי ציבור שבקטנה אצל ציבור שבגדולה, "דרובה בתר חד לא משתדו".

וכן: תשעה המתפללים בחצר גדולה, ויחיד מתפלל בקטנה, הרי הן מצטרפין למנין, דשדינן ליה בתר רובא שבגדולה, וחשיב תפילה בצבור.

אבל תשעה בקטנה שהם הרוב, ואחד בגדולה, אין מצטרפין, שהמחיצה מפסקת.

ואין להחשיבם כנתונים בגדולה, דלא שדינן רובא בתר חד.⁽³⁹⁾

ואם זרע בלי להרחיק ארבע אמות מפתח הגדולה — הזרעין של התבואה אסורין משום כלאי הכרם! כיון שלגבי החצר הקטנה, שהזרעים בה, נחשב הדבר כאילו הם נזרעו כלאים עם הגפנים שבגדולה.

אבל הגפנים שבגדולה מותרין. לפי הכלל ש"אין דיורי קטנה מושלין בגדולה".

וכן אם נטע גפנים בקטנה — מותר לזרוע את הגדולה בתבואה. שהרי לגבי הגדולה הוי "פתח", ופתח כמחיצה. ותנן בכלאים: אם היה גדר בין כרם לשדה תבואה — זה סומך כרמו לגדר מכאן, וזה סומך זרעיו לגדר מכאן, לפי שהמחיצה מפסקת.⁽³⁶⁾

וכן לענין קבלת הגט בחצירה של האשה המתגרשת.

שמהאי טעמא דקטנה חשיבא כפיתחה של גדולה, וכמו שהיא בתוך הגדולה, ואילו הגדולה נחשבת כמובדלת במחיצה ופתח מן הקטנה — חצר גדולה וקטנה של אשה [שיכולה לזכות בגט מדין "חצר"] למאן דאמר במסכת גיטין שאין האשה מתגרשת כשנתן בעלה הגט בחצירה, אלא אם כן עומדת בתוך חצירה:

אם היתה האשה בחצר הגדולה ונתן לה

37. ומשמע מלשונו שאין הטעם משום דשדינן גט שבקטנה אצל האשה שבגדולה, ואינו דומה לציבור דלקמן.

38. וביאר רש"י: שאלו היה הגט קונה את האשה היתה מתגרשת, דאמרינן: "נשדי אשה בתר גט". אך כיון שאנו דנין שתקנה האשה את הגט, לא שייך זה ד"אשה לא בעיא למקני גיטא", ודנו האחרונים בביאור דבריו.

39. "והכלל: דהגדולה אי אפשר לה לימשך אחר הקטנה, לפי שהיא כמופלגת. וגם הציבור

מלשונו שהדריסה היא למטה בבית, וצריך ביאור. וראה לשון הגמרא ולשון רש"י, לעיל דף פט ב.

36. ומיהו, כיון דלגבי קטנה לא חשבינן לה כמחיצה, שורת הדין היא, שיאסרו הזרעים לכשיגדלו. ומכל מקום כיון דהכא מיירי בזרעים שאין איסורן משום כלאי הכרם אלא מדרבנן [דרק קנבוס ולוף אסרה תורה], ובשעה שזרע בהיתר זרע, לא אסרינן להו אף לכשיגדלו. כן היא שיטת רש"י, וראה בריטב"א ובתוספות.